

הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תוכן עניינים

- א. אפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול.....1
- ב. גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה.....4
- ג. אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת.....5
- ד. מצטער פטור מן הסוכה.....5
- ה. נהי דפטור בעוטי מי מבעטי.....9
- ו. אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה 9
- ז. שנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם.....10
- ח. כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו גחלי רתמים שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש רתמים לחמם.....11
- ט. כל העוסק בתורה בלילה הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום.....12
- י. הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם 13

דף ג.

א. אפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול

כבר התבאר במסכת סנהדרין דף נט. וב"ק דף לח. שלהלכה קיי"ל שעכו"ם שעסק¹ בתורה חייב מיתה, לא יעסוק אלא בשבע מצות שלהן בלבד וכשעוסק בשבע מצוות שלו על זה נאמר אפילו נכרי ועוסק בתורה הוא ככהן גדול.

¹ רמב"ם הלכות מלכים פרק י הלכה ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כללו של דבר אין מניחין אותן לחדש דת ולעשות מצות לעצמן מדעתן, אלא או יהיה גר צדק ויקבל כל המצות, או יעמוד בתורתו ולא יוסיף ולא יגרע, ואם עסק בתורה, או שבת, או חדש דבר, מכין אותו ועונשין אותו, ומודיעין אותו שהוא חייב מיתה על זה אבל אינו נהרג.²

אולם כל שעוסק³ בתורה לשמה אין הקדוש ברוך הוא מקפח את שכרו בפירוש אמרו אפילו גוי ועוסק בתורה אף בשבע מצות שלהם⁴ לבד ואף לאחר שכלל אומתו עוברין עליהם הואיל ומ"מ מקיימן לשם מצות הבורא הרי הוא ככהן גדול.⁵

וכל שהוא עוסק בעיקר⁶ שבע מצות ובפרטיהם ובמה שיוצא מהם, אף על פי שרוב גופי תורה נכללים בהם, מכבדין אותו אפילו ככהן גדול שאין כאן חשש לטעות אחריו שהרי אף בשלו⁷ הוא עוסק, וכל שכן אם חקירתו על דעת לבא עד תכלית שלמות

² רבינו נראה לו הסברא בהפך דאדרבא דכיון דלישראל לא די שהוא מותר אלא אפילו מצוה הוי א"כ לא הוה לן לאסור לעכו"ם בכך ולחייבו מיתה לכך מפרש רבינו דהאי חיוב מיתה מדרבנן הוא וקרא אסמכתא בעלמא דלא הוי אזהרה נמורה דאזהרה מן התורה ליכא בדבר שלישראל שרי וכמו שאמרו ליכא מידי דלישראל שרי ולעכו"ם אסור כלומר אזהרה מן התורה ומה שהקשו בגמרא דליחשבה גבי שבע מצות היינו דוקא לענין איסורא לבד וכמ"ש הרב כ"מ. לח"מ

³ מאירי בסוגייתנו

⁴ מיהו לאו דוקא שבע מצות דלא חשיב אלא לא תעשה אבל בקום עשה יש עוד מצות אחרות שהעובר כוכבים חייב בהן כדאיתא התם ובוזה נראה לפרש הא דאמר שהוא ככ"ג וע"פ מאמרם (סוף מנחות) זאת תורת האשם תורת חטאת וכו' מלמד שכל העוסק בפרשיות הקרבנות כאילו הקריבן ואהכי קאמר עובר כוכבים העוסק בתורה דהיינו בתורת קרבנות שכן נח מצווה עליהן הרי הוא ככהן גדול שהקריבן דלמעלה מהאי קרא כתיבי פרשת קרבנות ועבודת יוה"כ שהוא ככהן גדול ובתוס' לקמן כתבו מעם אחר למה נקט ככ"ג ודו"ק. מהרש"א בח"א כאן.

⁵ ויעוין במהר"ל בנתיבות עולם (נתיב התורה פרק יא) שביאר ענין זה, שאף שהגוי אין לו קדושה מצד הגוף, אם הוא עוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול שהוא נולד מטיפה קדושה לגמרי כיון שהוא עוסק בתורה. כי השכל אין לו צירוף לגוף והוא נבדל כמו שהתבאר למעלה, ואין התורה שהוא שכל העליון מתחבר לגוף, ואין לכהן גדול שהוא קדוש מעלה מיוחדת מצד השכל, ולפיכך אפילו גוי ועוסק בתורה הוא ככהן גדול שעוסק בתורה, יעו"ש טז. ויעוין עוד במשך חכמה (בראשית כב יט) שביאר שבתורה יש כח להסיר ולבטל את הרע ולזה מועיל גם תורה של גוי, כמו עבודת הכהן גדול שמכפרת ומסירה את הרע על ידי העבודה, אבל את המעלה של קרבת אלוקים אין לגוי מפני שאינו מצווה על כך.

⁶ מאירי בסנהדרין נט.

⁷ וכתב הגר"ז (במכתב בסוף חי' הגר"ז לרמב"ם) שבימי נח לא היה צריך קבלה, דזה שצריכים קבלה בב"ד על הז' מצוות שנצטוו עליהן, הוא מהדינים שנתחדשו בזמן מתן תורה, והוא נכלל בהא דראה ויתר גוים, שאם לא יקבלו יחשבו לאינם מצווים ועושים. וברמב"ם [איסור"ב יד - ז ומלכים ח - יא] כתב דגר תושב הוי גוי שקיבל על עצמו ז' מצוות בני נח. ובהל' מלכים מוסיף הרמב"ם, והוא שקיבל אותם מפני שנצטוו בהן משה בתורה שבני נח נצטוו בהן, אבל עשאן מפני הכרע הדעת אין זה גר תושב. ומבאר האו"ש [איסור"ב שם] דזה הפשט כאן בסוגיה, שמקבלין שכר כאינו מצווה ועושה, דהיינו אם מקיימין בגלל שנצטוו אדם ונח, אינם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

תורתנו, עד שאם ימצאנה שלימה יחזור ויתגייר, וכל שכן אם עוסק ומקיים עיקרי מצותיה לשמה⁸ אף בשאר חלקים שבה שלא משבע מצות.

וכבר התבאר במסכת חגיגה דף יג: שאסור ללמד⁹ שאינו יהודי תורה¹⁰, והעושה כן עובר על לפני עור לא תתן מכשול, ואפילו אם לומד מעצמו או שיש לו נכרי אחר המלמדו אסור¹¹, שנאמר (תהלים קמז פסוק כ) לא עֲשֶׂה כֵן לְכָל גֹּיִם וּמִשְׁפָּטִים בְּלִי יָדְעוֹם הַלֵּלֶיהָ,

י"א¹² שאין איסור ללמוד תורה שבכתב לנכרי. וה' צוה ליהושע לכתוב התורה בשבעים לשון, בשביל אומות העולם, ופי' ומשפטים בל ידעום הוא דינים הנלמדים מחוקי התורה שהיא נדרשת בהם. ויש הסבורים¹³ שאין לחלק.

י"א¹⁴ שאין האיסור אלא רק בתורת משה ומצותיה, שנצטוו בהן ישראל, אבל נביאים וכתובים מותר ללמדו שרואה בהן נקמות האמורות לישראל, ותשובות שראוי להשיב לאפיקורוס. אך בשל"ה החמיר מאד בדבר.

מקבלין שכר, אלא צריכים לקיים מפני שנצטוו ע"י משה רבינו, שאז הם גר תושב שמקבל שכר, וזה הפשט שהתיר להם הציווי לאדם ונת, וחייבם בגלל הציווי למשה רבינו.

⁸ כתב הריטב"א [מכות ט א] ג' לשונות נאמרו בנוי, גר תושב בן נח וכו'. גר תושב הוא מי שקיבל על עצמו בב"ד של ישראל לשמור ז' מצוות בני נח, ומותר להושיבו בינינו ואנו מצווים להחיותו, והוא נקרא מצווה ועושה. בן נח הוא מי שמקיים מעצמו ז' מצוות בני נח ולא קיבלם בב"ד, ועליו נאמר אצלנו בסוגיה שנחשב לאינו מצווה ועושה. וסתם כותי הוא מי שאינו נזהר לקיים ז' מצוות.

⁹ תוס' בסוגייתנו ד"ה אין מוסרין דעובד כוכבים העוסק בתורה חייב מיתה, כדאמר בסנהדרין (דף נט ע"א) ואמר רבי יוחנן נכרי שעוסק בתורה חייב מיתה שנאמר 'תורה צוה לנו משה מורשה', לנו מורשה ולא להם. והמלמדו עובר אלפני עור לא תתן מכשול.

¹⁰ אולם עיין בשו"ת באר שבע (קונטרס באר מים חיים סימן יד) הקשה למה לא הביאו הפוסקים להלכה את הגמרא בחגיגה, ובפרט הרמב"ם, ותירץ הייתי אומר שדין זה אינו להלכה. ועל פי זה תירץ את קושית התוס' בבבא קמא דף לח ע"א (ד"ה קראו) איך למדו תורה את הסרדיוטים של מלכות רומי.

¹¹ אולם עיין בשו"ת שרידי אש חלק ב סימן נה עמוד תקנ שכתב שלדעת הרמב"ם שעיקר האיסור למסור דברי תורה לכותי הוא רק בסתרי תורה, ועכ"ם גופו אסור ללמוד רק בקובע לימוד תורה לחובה ולמצוה ועוסק בה כמו ישראל, אבל לא בלומד סתם מאהבת חכמה או להכיר תורתן של ישראל. שעיקר האיסור לעכ"ם ללמוד תורה הוא החשש שלא יבואו אח"כ ליטול התורה מישראל ולהכחיש יתרונם של ישראל בזה. וזהו המכוון בדברי חז"ל, שהיא להם מעין נערה המאורסה או כאשת איש (לשון הספרי) או מטעם גזל. והכוונה אחת היא – גזילת הברית שכרת ה' עם עמו לייחודו ולהפליאו מכל האומות.

¹² בשו"ת משיב דבר (ח"ב סימן עז)

¹³ בשו"ת רע"א (קמא סימן מא) שנשאל אם מותר ללמוד מקרא וסדר התפילה, עם ערל שבא להתגייר, והשיב אין בכוחו להתיר. הרי שאפילו מקרא, ואפילו למי שבא להתגייר אסר

¹⁴ ממנ"א (סימן שלד ס"ק יז)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

מותר ללמד¹⁵ שאינו יהודי הלכות הנצרכות לקיום שבע מצוות בני נח, כגון דינים או עריות ורציחה ע"ז וכו', ובכיתה מעורבת של יהודים ונכרים, יכול ללמד סדר נזיקין ונשים שהרי הם חייבים ז' מצוות ומותר ללמד מצוות אלה¹⁶.

י"א¹⁷ שמותר ללמד שאינו יהודי אם אינו דרך קבע אלא בעראי, ומשום דרכי שלום.

י"א¹⁸ שמותר ללמד גוי הבא להתגייר ויש אוסרים.

י"א¹⁹ שכשכוונת הלומד הוא ללמוד בעצמו, ולמוסרם ליהודים הנמצאים שם, לא נאסר מחמת שנמצא שם גם נכרי ששומע.

ב. גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה

כבר התבאר במסכת קידושין דף לא. וב"ק שם. שכל המצווה²⁰ על דבר ומקיימו, יש לו שכר יותר ממי שאינו מצווה ומקיימו, מפני²¹ שהמצווה דואג תמיד לבטל יצרו ולקיים מצות בוראו, מה שאין כן במי שאינו מצווה שאינו

¹⁵ כן מוכח מתוס' שם.

¹⁶ אך יש לעיין דאולי את הסוגיות העמוקות אסור ללמד כי אם קצור שו"ע וי"ל גם את הסוגיות העמוקות מותר ללמד וראיה לכך ממסכת בבא מציעא דף קט ע"א שנאמר שם אמרוה קמיה דשבור מלכא. אמר להו אפריון נמטייה לר' שמעון, ופרש"י לי נראה שבור מלכא ממש, ומלך פרס היה ובקיא בדינים. וכו' וצ"ע איך למדו תורה עמו הרי אסור למסור דברי תורה לנכרים והשיב על כך מהר"ץ חיות. כיון דקיי"ל בריש מסכת ע"ז דשבע מצוות שלהן מותר ללמד, לכן גם למדוהו האי הלכתא של ירק הצומח בין שתי גנות. ואעפ"י שהענינים הם עמוקים בכל זאת מותר, וכך בעניננו, ויעוין ביערות דבש (ח"ב דרוש ט ד"ה וזהו) ואולי אין להוכיח כל כך להיתר מסוגיתנו, מאחר והיה בזה כבוד גדול לתורה, שהמלך הפרסי שיבא את חכמי ישראל, וצ"ע. חשוקי חמד בב"מ קט.

¹⁷ בטורי אבן כאן (ד"ה אין מוסרין) הקשה ממתני' בעבודה זרה (דף מד ע"ב) ששאל נכרי א' לר"ג, כתיב 'לא ידבק בידך מאומה מן החרם' מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי וכו'. א"ל אני לא באתי בגבולה. והיאך השיבו בדברי תורה. ותירץ דהא דאין מוסרין דברי תורה לגוי אסמכתא בעלמא היא ומדרבנן, וכיון שאין זה דרך קבע רק ד' עראי, ויש בו משום דרכי שלום לא גזרו רבנן. ע"ש

¹⁸ המהרש"א בשבת (ח"א דף לא ע"א ד"ה אמר ליה) כתב ואין להקשות היאך למדו הלל תורה לגר קודם שנתגייר, י"ל דהכא כיון שבא לגייר שרי ללמוד תורה. אך בשו"ת רע"א (קמא סימן מא) חולק דבתוס' ביבמות (דף כד ד"ה לא בימי דוד), מוכח בהיפוך, דס"ל לתוס' דאסור ללמוד קודם גירות. ועיין שו"ת שרידי אש חלק ב סימן נו עמוד תקט' במאירי לסנהדרין נ"ט, א (עמ' 229) כתב, שאם הנכרי עוסק בתורה לשם קיום מצוות, וכ"ש אם חקירתו לדעת לבוא עד תכלית שלימות תורתנו עד שאם ימצאנה שלימה יחזור ויתגייר – מותר. ונראה דלאו דווקא אם בדעתו להתגייר בפועל ממש, אלא אפילו אם בדעתו שאם ימצאנה שלימה יקיימה בלבד ויוקירה ויכבדה ויפרסם את ערך חכמתה, ג"כ בכלל זה. וגם לשון הרמב"ם נוטה יותר להיתר באם הנכרי אינו מתכוין בלימודו לשם קיום מצוות תלמוד תורה ולשם הוספה על דתו.

¹⁹ בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"ב סימן קלב)

²⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד רמז ו

²¹ לבוש וט"ז שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

דואג אלא עושה אותה מרצונו, ועוד שמי שמצווה אם כן יש עונש בהעברה, ויצרו מתגבר עליו ודואג תמיד לבטל יצרו, אבל באינו מצווה אין כאן עונש²², מכל מקום שכר קצת יש לו.

ג. אמר להן הקדוש ברוך הוא שוטים שבעולם מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת

כתבו ספרי המוסר²³ שיהרהר בתשובה בכל ערב שבת, כי שבת דומה לעולם הבא, "ומי שטרח בערב שבת וכו' יאכל בשבת".

עוד כתבו כיון שנקרא²⁴ התפלה עבודה וישראל נקראו עבדים ראוי לטרוח בקול גדול בתפלה ונענוע כל האיברים וכוונת הלב ושמיעת האזן עד שיהיה עיף ויגע מרוב העבודה וכן בעסק התורה צריך עמל ויגיעה כדאמרו רז"ל אשרי מי שעמלו בתורה וכן במצות אמרו "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת", לשון זה מוכיח דצריך לעבוד הבורא בנענוע כל אבר ואבר וראיה ושמיעה.

יש מי שאומר²⁵ שהכנת צרכי שבת חשיב מצוה דאורייתא, כיון שאי אפשר לאכול פת בשבת אם לא שיכין מערב שבת²⁶, כמו שאמרו "מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת".

דף ג:

ד. מצטער פטור מן הסוכה

²² ש"ך שם ז

²³ אליה זומא סימן רנ ס"ק ב

²⁴ ספר חרדים מצות התשובה פרק ד

²⁵ הרב סדר היום והרב כנה"ג והרב מג"א ז"ל ועיין אוצר ההלכה סימן רנא

²⁶ ואכילת לחם בשבת הוא מצות עשה, דהא אסור להתענות בשבת מן התורה וכמו שכתב הרשב"א ז"ל (ח"א סימן תד"ר) בדעת הרמב"ם ז"ל [הלכות שבועות פ"א ה"ו], שהוא סבור דבשבת אסור להתענות מדאורייתא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כבר התבאר במסכת סוכה דף כו. שנאמר בתורה (ויקרא כג פסוק מב) בפסכת תִּשְׁבוּ וּלְמַדּוֹ חֲכַמְיִנוּ ז"ל שמצות סוכה היא "תִּשְׁבוּ כַּעֲיֵן תְּדוּרוֹ", כלומר תִּשְׁבוּ בסוכה כַּעֲיֵן שאתם דרים בה כל השנה, לומר שאינו מחויב לדור בסוכה בקביעות ימי החג, יותר ממה שהוא דר בקביעות בביתו כל השנה.

לפיכך מי שהוא מצטער²⁷ בישיבת הסוכה, ועל ידי שיאכל או יישן במקום אחר ינצל מן הצער, פטור מן הסוכה, שאף בכל השנה אין אדם דר במקום שהוא מצטער. אולם הדברים אמורים בשאר סעודות החג, ובימי חול המועד, אבל בלילה הראשון של החג, אף המצטער חייב לאכול כזית בסוכה.

איזהו מצטער זה שאינו יכול לאכול או לישן בסוכה מפני הרוח הקרה שמצער, או מפני הזבובים והפרעושים וכדומה, או מפני ריח רע שמריחין בתוך הסוכה, או חום קיצוני²⁸, ועל ידי מעבר לביתו ינצל מכל אלו. ואם הצער אינו אלא על אכילה, חייב בשינה. וכן להיפך אם הצער אינו אלא בשינה, חייב באכילה²⁹.

וכן המצטער מחמת חוסר מקום פנוי בסוכה³⁰, כגון שאורחים מבקרים ושוהים שם זמן רב ואי אפשר לבקש מהם לצאת מן הסוכה פטור בשעה זו מן הסוכה.

וכן המצטער מחמת שנמצא שם שונאו או בעל חובו³¹, או שחולה הוא ואכילתו משונה, ויש אנשים בסוכה, ומתבייש שלא יראוהו בני אדם, פטור מן הסוכה.

²⁷ שו"ע ונו"כ שם ד'

²⁸ ואפילו אם מה שבביתו לא יסבול, אינו אלא משום שיש לו מיוזג אויר, והיה מקום לומר שלולי זה הרי לא היה הולך לביתו וחייב בסוכה מ"מ כַּעֲיֵן תְּדוּרוֹ הוא כדרך בני אדם.

²⁹ מ"ב שם טז

³⁰ ס' הסוכה השלם בפסקים והערות מהגרש"ז אויערבך זצ"ל אות כ"ט

³¹ שו"ת שערי דיעה ח"ב סי' י"ז, שו"ת בצל החכמה ח"ה סי' מ' דבזיונא קשה מצערא דגופא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

המצטער אין פטור מן הסוכה אלא הוא בעצמו, אבל אם צריך סיוע המסייעים אותו חייבים בסוכה³², ולפיכך אם הם רוצים לאכול או לישן, חייבים לכנוס לתוך הסוכה.

אין המצטער פטור מן הסוכה אלא אם כן הוא מצטער בדבר שדרך בני אדם להצטער בו, אבל אם הוא מצטער בדבר שאין דרכן של בני אדם להצטער מחמת דבר זה, בטלה דעתו אצל כל אדם³³.

אם עשה סוכה במקום שידוע לו שיצטער אח"כ בה, כגון שעשה במקום שהרוח מצויה ושולטת שם, ואפילו עשה במקום שלא יהיה לו צער באכילה, אלא שיהיה לו צער בשינה, כגון שעשה ברחוב במקום אי אפשר לו לישן שם בנחת מחמת הרעש, או מורא הגנבים והליסטים, הרי סוכה זו פסולה, ואינו יוצא בה אפילו בשעה שאין לו צער³⁴, לפי שכל סוכה שאינו יכול לאכול ולשתות ולטייל ולישן בה בנחת, בלא שום צער, אינה נקראת דירה כלל, לפי שאינו דומה לביתו שיכול לעשות שם כל צרכו בנחת.

אך אם אינו מתיירא בנפשו לישן שם בלילה, אף על פי שמתירא שלא יגנבו כלי תשמישו שבסוכה, הרי זו כשרה, שהרי היא ראויה לו לדירה כיון שאינו מתיירא לישן בה, וכלי תשמישו יכול להכניסן בלילה לתוך הבית³⁵.

במקומות הקרים או חמים מאד יוצא ידי חובה באכילה אף על גב שלא יוכל לישן שם, כיון שאי אפשר בענין אחר ולכן נקרא שם כעין תדורו.

עשה סוכה קטנה ז' טפחים כשרה על אף מצטער בה בשינה שהרי לא יוכל לפשוט בה ידיו ורגליו. וחייב לישן בה ולכפוף ידיו ורגליו לפי שאין חשוב צער שכן דרך האדם שלפעמים ישן בכפיפת גופו ואיבריו.

מי שכבו לו נרותיו בסוכה בליל שבת שבתוך החג, ויש לו אור דולק בתוך ביתו מותר לו לצאת מהסוכה ולאכול בתוך ביתו, לפי שצער הוא לאדם לאכול בחושך, ואין אומרים לו הבא סעודתך לסוכת חבירך ואכול שם לאור הנר, לפי שזהו ג"כ צער לאדם לאכול בסוכת חבירו, שאין ערב לאדם אלא בשלו, מכל מקום אם אפשר לו לבא לסוכת חבירו בלא טורח גדול, אין להקל בדבר לפי שאין זה מצטער גמור שיפטור מן הסוכה בשביל כך.

³² ולכאורה נראה דאם הוא שכיר אצלו לשמשו וגם בכל השנה אינו אוכל וישן בביתו כ"א אצלו רשאי גם היום לעשות כן והוא דומיא דשומרי גנות ופרדסים. מ"ב שם ס"ק יד

³³ אלא א"כ ידוע שהוא מאניני הדעת והוא מצטער בדבר שכל אנני הדעת מצטערין מחמת דבר זה אבל אין כל אדם יכול לומר מאניני הדעת אני אלא א"כ ידוע שהוא מאניני הדעת

³⁴ ובשערי תשובה בשם תשובת חכם צבי סימן צ"ד, וכן דעת בנו בספרו מור וקציעה, וכן הסכים בתשובת משיבת נפש חולקין ע"ז ודעתם דאף דלכתחלה בודאי אין לעשות סוכה כזו שאין יכול לקיים בה כל הדברים כדין מ"מ בדיעבד יוצא בה ידי חובת אכילה כיון שלאכילה אין מצטער. שער הציון שם ס"ק כה

³⁵ מ"ב שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

וכן אם ירדו גשמים ופסקו ועדיין נוטף מן האילנות וא"א לאכול בסוכתו, ויש לחבירו סוכה עם גג העשוי לכך לסגור ולפתוח, צריך לילך לסוכת חבירו אם אין לו טורח גדול בדבר.

אולם בלילה הראשונה אם כבו קודם שאכל כזית צריך לטרוח ולילך לסוכת חבירו, אך לא יברך שם, אם לא שאינו מצטער בזה וי"א שבמצטער כזה יכול האדם לחייב את עצמו, ולעשות בשמחה ולברך.³⁶

מותר לפרוש בגד או סדין בסוכה מן הצד בשבת או ביום טוב, להגין מפני הרוח שלא יכבה את הנרות, ואין איסור משום עשיית אהל בשבת וביו"ט שאין במחיצה משום אהל.

אבל אסור לפרוס תחת הסכך³⁷ אפילו אם הוא בענין שאם לא יעשה כך לא יוכל לאכול כלל בסוכה, מחמת הרוח שיכבה את הנרות בליל שבת, לפי שאין מצות סוכה דוחה את שום איסור אפילו של דבריהם.

אבל מותר לפרוס על גבי הסכך³⁸ אם הוא במצב שאם לא יעשה כך לא יוכל לאכול בסוכה. לפי שאין כאן אהל כלל כיון שאין גובה טפח בין הסדין לסכך שתחתיו.

אבל אם אין ברור לו שאם לא יפרוס שם סדין לא יוכל לאכול בסוכה, אפילו בחול אסור לפרוס סדין תחת הסכך או על גבי הסכך.

אם יש יתושין בסוכה שמצערין אותו מוטב שישן בכילה, משישן חוץ לסוכה לפי שיש מי שמתיר לכתחלה לישן בכילה, אפילו במקום שאין שם יתושין אף על פי שאין הלכה כדבריו בדבר זה.

מי שאינו יכול לבנות סוכה באזור מגוריו, אין צריך להתרחק מרחק רב מביתו למצוא מקום ראוי לסוכה, וכ"ש שאינו חייב לילך למלונות או לעיר אחרת.³⁹

סוכה שעוברים בתוכה צינורות ביוב מברזל, ואין יוצא מהם ריח רע, הסוכה כשירה מותר לברך ולומר דברים שבקדושה, אך בצינורות פלסטיק מן הנכון⁴⁰ לכסותם בקרטון או בד וכדומה.

³⁶ מ"ב שם כב

³⁷ ובמ"ב ס"ק כה כתב "ובשבת ויו"ט נכון ליזהר שלא ירחיק ג"ט חלל מן הסכך משום חשש אוהל.

³⁸ אכן מפני חשש הרואים שיאמרו שמסכך סוכתו בסדין אין להקל כשמסכך למעלה א"כ ניכר לכל שמכיון בזה רק להגן מפני הרוח. ועיין במ"א לעיל בסימן תרכ"ט דמ"מ לא יברך בכל זה ברכת לישב בסוכה. מ"ב ס"ק כה

³⁹ משנה הלכות ו קטו

⁴⁰ משום שיש לחשוש לאלו הסוברים שפלסטיק דינו כעביט של חרס שאף שאין שם לכלוכי צואה אסור לומר דברים שבקדושה נגדו. עיין שו"ת אג"מ ח"א סי' כ"ז, שש"כ פכ"ב הערה קי"ג, שו"ת באר משה ח"ד סי' ז'.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ה. נהי דפטור בעוטי מי מבעטי

כשיוצא מן⁴¹ הסוכה מכה גשמים, או מחמת שמצטער בישיבתה אל יבעט ויצא, אלא יצא כנכנע⁴².

ו. אין מקבלין גרים לימות המשיח כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה

כבר התבאר במסכת יבמות כד: שכשיבא⁴³ הגר להתגייר, בודקין אחריו שמא בגלל ממון שיטול או בשביל שררה שיזכה לה או מפני הפחד בא ליכנס לדת ישראל. ואם איש הוא, בודקין אחריו שמא עיניו נתן באשה יהודית. ואם אשה היא, בודקין אחריה שמא עיניה נתנה בבחורי ישראל. ואם נמצא הדבר כן אין מקבלין אותם כלל⁴⁴, וכך אמרו חז"ל שלא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה⁴⁵. שחשדום שמתגיירים שלא לשם שמים, אלא מפני שעמדו ישראל בטובה, וכן לא יקבלו גרים לימות המשיח מפני שאז יהיו ישראל במעלה עליונה, ויתגיירו מפני זה ולא לשם שמים⁴⁶.

⁴¹ רמ"א תרל"ט ז

⁴² ובגשמים כתב הרמ"א שיצא כעבד שמוזג כוס לרבו ושפכו על פניו. ועיין באחרונים שם אם כונתו ללילה הראשון או לכל ימי החג.

⁴³ שו"ע ונו"כ יו"ד רס"ח יב

⁴⁴ ערוה"ש שם ט

⁴⁵ וז"ל ה רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק יג הלכה טו "לפיכך לא קבלו בית דין גרים כל ימי דוד ושלמה, בימי דוד שמא מן הפחד חזרו, ובימי שלמה שמא בשביל המלכות והטובה והגדולה שהיו בה ישראל חזרו, שכל החזור מן העכו"ם בשביל דבר מהבלי העולם אינו מגיירי הצדק, ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בימי דוד ושלמה בפני הדיוטות, והיו ב"ד הגדול חוששין להם לא דוחין אותן אחר שטבלו מכ"מ ולא מקרבין אותן עד שתראה אחריתם".

⁴⁶ וזה שקיבל שלמה את בת פרעה מפני שאותה אין מה לחשוש שתתגייר מפני הטובה שבת מלך היא [תוס' ד"ה לא] ולזה כתיב באסתר [ח, יז] ורבים מעמי הארץ מתייהדים כלומר מתייהדים מעצמן ונעשו גרים גרורים כמו שבימי דוד ושלמה נתוספו גרים גרורים מעצמם וכמו שממצרים עלו ערב רב בראותם גדולת ישראל והם היו לישראל למוקש. ערוה"ש שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולכן בודקין אחריו יפה יפה ואם לא נמצא לו עילה ונראה שכוונתו לשמים⁴⁷, מודיעין אותן כובד עול התורה והטורה שיש בעשייתה על עמי הארצות, כדי שיפרשו. ואם קבלו ולא פירשו, וראו אותם שחזרו מאהבה, מקבלין אותם.

ואם לא בדקו אחריו או לא הודיעוהו שכר מצות ועונשין, אך קיבל עליו מצוות⁴⁸, ומל וטבל בפני שלשה הדיוטות, הרי זה גר אפילו נודע שבשביל דבר הוא מתגייר, שהואיל ומל וטבל לגירות יצא מכלל הגוים וחוששין לו עד שתתבאר צדקתו, ואפילו חזר ועבד עבודה זרה הרי הוא כישראל משומד לכל דבריו שקידושו קידושין, דמאחר שטבל לשם גירות נעשה כישראל.

ז. שנעשו גרים גרורים ומניחין תפילין בראשיהן תפילין

בזרועותיהם ציצית בבגדיהם מזוזה בפתחיהם

בן נח שרצה לעשות מצוה משאר מצוות התורה, כדי לקבל שכר, אין מונעין אותו לעשות. ומכל מקום במצוות שצריכין קדושה וטהרה, כגון תפילין וספר תורה ומזוזה, יש להחמיר, שלא יניחו אותם לעשות⁴⁹.

אולם גרים שנתגיירו מאליהם על ידי בית דין הדיוטות, והם שאמרו עליהם גרים גרורים, שבית דין הגדול מחזיקין אותם בגרים, אלא שלא היו מקרבין אותם כל כך עד שיהיו רואים מה סופם⁵⁰, מותר להם להניח תפילין.

כאשר גוי רוצה להתגייר, י"א⁵¹ שמותר לו ללמוד תורה, ויש אוסרים⁵². ויש לעיין⁵³ אם גם לענין תפילין יש מקום להקל לדעה ראשונה.

⁴⁷ והכל לפי ראות עיני הבי"ד וזה שכתבו התוס' שם דאיתו שבא לפני הלל (בשבת ל.) ואמר על מנת שתעשיני כהן גדול בטוח היה הלל דסופו כוונתו לשמים ולכן כתבו הב"י והש"ך סקב"ג דהכל לפי ראות עיני בי"ד.

⁴⁸ בית מאיר שם

⁴⁹ רמב"ם (פ"י ממלכים ה"י) ורדב"ז שם וכתב בלשון אני חוכך להחמיר

⁵⁰ ועל אלו אמרו קשין גרים לישראל כספחת ואף לימות המשיח אין מקבלין אותם בבית דין הגדול אלא אחר דקדוק גדול ובירר הכונה מאירי כאן.

⁵¹ במהרש"א (שבת דף לא ע"א)

⁵² הרע"א (קמא סימן מא)

⁵³ חשוקי חמד כאן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ח. כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין לו

גחלי רתמים שנאמר הקוטפים מלוח עלי שיח ושורש

רתמים לחמם

חייב כל אדם בישראל לקבוע עיתים לתורה, ואחר שהתחיל⁵⁴ ללמוד בקביעותו לא ישיח שיחה בטלה, ולא יפסיק אלא לצורך גדול, ואפילו לצורך לא יפסיק באמצע העניין.

ויירא ויחרד בליבו⁵⁵ מהעונש שאמרו חכמינו ז"ל בפרקי אבות השונה ומפסיק ממשנתו ואומר מה נאה אילן זה וכו' מתחייב בנפשו⁵⁶.

ובפרט אם יש לו עת קבוע לתורה⁵⁷ בבית המדרש, כמה תועיל מדת שמירת הלשון ללימודו שלא יתבטל, דאי לאו הכי עלול מאוד שיגרע לו עי"ז מלימודו בכל יום ויום. וגם לימודו יהיה פיסקי פיסקי, וידוע גודל עונש שיש על זה

⁵⁴ יוסף אומץ חלק ב פרק התורה

⁵⁵ ומיום עומדי על דעתי נצטערתי מאד להישמר מעונש זה, כי מילתא דשכיחא היא מאוד למי שלומד בחדר אשר בני ביתו הם תמיד בו, וגם הנכנסין והיוצאין תדירי למיעל ולמיפק ולדבר עם בעל הבית מהצריך להם, שבעל הבית יפסיק מלימודו פעמים רבות. ואמרתיו אל לבבי, אולי אין עונש הנ"ל רק דווקא באמצע הענין, אבל אם גומר הענין שעסק בו קודם דיבורו, אף על פי שעדיין לא גמר תלמודו בשעה זו ועדיין הספר פתוח לפניו ללמוד בו יותר, אפשר דלא מקרי הפסקה. והיינו, אם על ידי דיבורו לא יצטרך לחזור ולכפול ללמוד מקצת הענין אשר כבר למד לפני דיבורו כדי להבין הענין ההוא על בוריו, לכן לא הוא הפסקה. וגם אפשר לומר דלא חמירא האי הפסקה מהפסקה דקריאת שמע וברכותיה וביין הפרקים, שמותר לשאול בשלום אדם נכבד ולהשיב לכל אדם. לכן אם בא אדם אחר לגבולו ולא יפתח הבעל בית לדבר עימו מה שאלתו ובקשתו הוי כמו שאינו משיב בשלום מי שפגע בו ברחובות קריה או בית הכנסת, ולכן אפשר דשרי להפסיק בתלמודו כדי לדבר עם מי שבא לביתו. אכן כולי האי ואולי, כי צדדי היתרא אלו לא מצאתי בשום מקום, רק שאני בדיתים מליבי כדי למצוא סעד וסמך שמקילין בזה הדבר שעונשו רב, ורבים מאנשי מעשה וגם רבנן קשישי לא ראיתי נזהרין מזה. לכן החרד לנפשו שלא יתחייב בהם יחמיר בכל דאפשר ליה שלא ידבר שום דיבור עד גמר לימודו בשעה ההיא, ולפחות יזהר בזה עם בני ביתו, אם לא שיתחילו לדבר עימו בדבר מה שהוא צורך, ואף גם לזאת ימתין לפחות עד גמר הענין ואז ישיב להם כפי הצורך אף שעדיין לא נגמר לימודו של שעה זו. ואם יבוא לביתו מי שיהיה יודרו באומץ לב לקבל פני הבא בגבולו בקצרה בסבר פנים יפות, ויאמר לו שישב מעט עד כי יגמור הפשט שהוא עוסק בו ואז ידבר עימו כרצונו. ובסדר היום כתב שעונש הנ"ל הוא למי שעוסק בדברי תורה בקביעות עיתו ופוסק. יוסף אומץ שם

⁵⁶ כפירוש המפרשים דלאו דווקא בשיחה זו אלא אפילו בכל שיחה בטלה, רק שדיברו בהווה. או רבותא קמשמע לן, דאף על גב שעל ידי הפסקה זו מברך הברכה שככה לו בעולמו, אף על פי כן נענש, מכל שכן בשיחה בטלה שאין בה שום ברכה ושבת למקום שעונשה חמור מאוד רחמנא ליצולן

⁵⁷ חפץ חיים – שמירת הלשון חלק א חתימת הספר פרק ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

כמו שאחז"ל (ע"ז ג' ב) כל הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילין אותו גחלי רתמים. והוא מדה כנגד מדה, שאם היה לומד התורה היתה מתקיימת נפשו לעתיד לבא לנצח ע"י אור התורה הקדושה, שאורה אינה שורפת ח"ו הנפש, אדרבה היא מזון נצחי לנפש כמו הלחם שמזין לגוף בימי חייו. ומדפוסק באמצע הלימוד מורה שאינו רוצה המזון ההוא, ועל כן מאכילין אותו שם תמורת מזון הנפש שע"י אור התורה, האור של הגחלי רתמים,

ועצה למי שרוצה לשמור פיו ולשונו מדיבורים אסורים, שירגיל את עצמו שלא לשוח כלל בבית המדרש ובבית הכנסת⁵⁸.

ט. כל העוסק בתורה בלילה הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד ביום

כבר התבאר במסכת חגיגה דף יב: שצריך⁵⁹ לזהר בלמוד הלילה יותר מבשל יום, והמבטלו עונשו מרובה. ולכן אחר תפלת ערבית⁶⁰ צריך לקבוע עת לתורה, לקיים (יהושע א פסוק ח) וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וְלַיְלָה, ואין אדם לומד רוב חכמתו אלא בלילה ואמרו רבותינו זכרונם לברכה לא איברי לילא אלא לגירסא, והיינו בלילי חורף, ומכל מקום גם בלילות הקצרים צריך ללמוד מעט בכל לילה, לקיים והגית בו יומם ולילה.

⁵⁸ כי מלבד שהוא מצוה רבה בלאו הכי משום קדושת המקום כמש"כ הספרים הקדושים, עוד הוא תועלת גדול לענין כמה דברים. א'. שתשאר לו תורתו שלומד בבית המדרש ותפלותיו בשלימות, שלא יחסר לו שום עניית אמן ואיש"ר וקדושה וברכו. ב'. שעיי"ז יהיה לו בחשבון ימי חייו, בערך עשר שנים, שלא היה בהם שום דיבור איסור. כי איש הישראלי מצוי בכל יום בבית המדרש בכל תפלותיו וזמן מה אחר תפלה, לפחות בערך ארבע שעות ביום. ובפרט אם יש לו ג"כ עת קבוע לתורה בכל יום בבית המדרש בערך שתי שעות, לפי זה בערך חלק רביע מכל המעל"ע מיוחד אצלו לתורה ולעבודה. הנה א"כ מה טוב יהיה לו לעתיד כשיצטרף חלק רביעי מימי חייו שלא היה בהם שום דיבור אסור רק תורה ועבודה. ג'. שעיי"ז יהיה נקל לו ממילא בכל היום ג"כ לשמור את כח הדבור שלו, אחרי שהרגיל את נפשו בכל יום לכבוש את כח הדבור שלו חמש או שש שעות כל עת שבתו בבית המדרש. שם בשמירת הלשון

⁵⁹ שו"ע ונו"כ או"ח רלח א

⁶⁰ קיצור שולחן ערוך סימן עא סעיף א, מ"ב רלח א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

לפיכך מי שרצה לזכות בכתר התורה, יזהר בכל לילותיו, ולא יאבד אפילו אחד מהם בשינה ואכילה ושיחה⁶¹, אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה. ומן חמשה – עשר באב ואילך יוסיף מעט מעט, ואמר ריש – לקיש כל העוסק בתורה בלילה, חוט של חסד נמשך עליו ביום⁶², שנאמר (תהלים מב פסוק ט) יומם יצוה יקוץ חסדו ובלילה שירה שירו עמי, מה טעם יומם יצוה ה' חסדו, משום ובלילה שירה עמי. ואיבא דאמרי אמר ריש – לקיש כל העוסק בתורה בעולם הזה שהוא רומה ללילה, הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא שהוא יום, שנאמר יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירה עמי, ומכל שכן מי שיש לו חק קבוע ללמוד בכל יום, ונתבטל ביום, שהוא צריך להשלים חקו בלילה.

ויש לחוש בלילה אם יאכל תחלה תחטפנו שינה, מתוך שהוא יגע והטבע מבקשת מנוחה, ונמצא מתבטל מתורה. על כן יש ליזהר שיקבע לו עת ללמוד קודם האכילה, אך אם הוא רעב ולבו חלש, שלא אכל ביום לשובע, יטעום מעט כדי לישב דעתו, ואחר כך ילמוד קצת, ואחר כך יאכל סעודתו די צרכו, ויחזור ללמוד תורה איש איש כפי השגתו.

י. הכל בידי שמים חוץ מצנים פחים שנאמר צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם

כבר התבאר במסכת כתובות דף ל. וב"מ דף קז: וב"ב דף קמד: שלמרות שאמרו חכמינו "הכל בידי שמים", מכל מקום הרעות הבאות על האדם לרוע בחירתו, ובסיבת עקשותו, כמי שלא נזהר במאכלו ומשקיו ומלבושו ובא לידי חולי, וכן מי שלא נזהר בלשונו ובמעשיו ומשום כך הכו אותו בני אדם ויסרו אותו. הרי הביא זאת על עצמו, ואינן נחשבות לו לכפרת עון⁶³, כיון

⁶¹ רמב"ם הלכות תלמוד תורה פרק ג הלכה ג

⁶² לפי שמדרך המנדר שינה בלילה שיהו פניו זועפות ביום אמר בעוסק בתורה ומנדר שנתו בלילה הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד שהוא מאירת פנים ביום כי היא ממדת החסד כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו והכי אמרינן בפ"ק דמגילה אסתר ירקרקת היתה אלא שהקב"ה משך עליה חוט של חסד שהיא מאירת פנים שתהא נראית יפה כפרש"י וקרא התורה שירה דכתיב כתבו לכם את השירה וגו'. מהרש"א חידושי אגדות עבודה זרה דף ג: ד"ה כל העוסק

⁶³ וכיוצא באלו היסורין הבאים על האדם ברוע הנהגתו הוא חושב שבאים אליו מהאל יתברך על עונותיו ומחפש לפי דעתו ואינו רואה עון שיבאו לו בסבתו יסורין אלו, ונתרעם על האל ית', וכמ"ש הכתוב (משלי י"ט) אולת אדם תסלף דרכו ועל ה' יועף לבו, בית אלוקים למבי"ט שער התשובה פרק ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

שהוא ראוי שירחק מאותן הסבות, וכמו שאמר הכתוב (משלי כב פסוק ה) צִנִּים פִּחִים בְּדֶרֶךְ עֶקֶשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחֹק מֵהֶם ועל זה אמרו חכמינו "הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים" שהאדם צריך לשמור עצמו מחלאים שבאים על ידי קור וחום, כי בידו הדבר תלוי להשמר מן הצנה.

והואיל והיות הגוף בריא ושלם מדרכי השם הוא⁶⁴, שהרי אי אפשר שיבין או ידע דבר מדיעת הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדין את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המברין והמחלימים.

והמחלות יש מהם⁶⁵ שיתהוו משטות בני אדם כגון צינים ופחים וזה דומה להורג את עצמו⁶⁶ שעתיד ליתן את הדין, וכן המחליא עצמו מפני היותו רודף אחר תאוותיו, ובכלל זה מי שאינו משתדל ברפואה עצמה, בכלל חוטאים יחשב, ואם ביטל עבודת ה' בסיבת החולי גם את דמו מידו ידרושו

וכן הורו חז"ל⁶⁷ שאחים ששותפים בירושת אביהם, וניזונים מקופה משותפת, אם חלה אחד האחים בגלל 'צינים ופחים' כלומר שבפשיעה הלך⁶⁸ בשלג בחורף או בחום בימות החמה וכיוצא בזה ונזקק להוצאות רפואיות, מתרפא משל עצמו כמו שהתבאר ולא נוטל מהקופה המשותפת, כיון שהחולי הגיע לו בפשיעתו ואין יכול⁶⁹ אותו 'עקש' לומר אבוסס רגלי בשלג כחפצי, ואלך לטייל בעיצומו של חום, ולא אחוש כי "הכל בידי שמים ו"שומר פתאים ה'". אדם כזה אינו 'פתי' אלא⁷⁰ 'פושע'.

וכבר התבאר במסכת שבת דף לב. שאל יעמוד אדם במקום סכנה ויאמר שעושין לו נס, שמא אין עושין לו נס. ואם עושין לו נס מנכין לו מזכיותיו.

⁶⁴ רמב"ם הלכות דעות פרק ד הלכה א

⁶⁵ ס' מעבר יבוק קרבן תענית פ"ה

⁶⁶ ועיין שיטה מקובצת מהריטב"א ז"ל הכל בידי שמים חוץ מצינים וכו' ואף ע"ג דכתיב ואין נסתר מחמתו וכתיב נמי לפני קרתו מי יעמוד התם למי שהולך לשרב ולקרח אבל שומר נפשו ירחק מהם שלא גזרו עליו מן השמים שלא יוכל להתרחק ע"כ.

⁶⁷ בבא בתרא דף קמד: ונפסק בשו"ע ונו"כ חו"מ קעז ב

⁶⁸ ואין חילוק בין הלך בזמנים הללו ברגליו או ישב בעגלה, דהא זה למדו בגמרא [ב"ב שם] מדאמרינן הכל בידי שמים חוץ מצינים ופחים, ושם לא חילקו. סמ"ע שם ד

⁶⁹ השוקי חמד מסכת תענית דף ה.

⁷⁰ וכך דרש בשער בת רבים ה"סבא מקלם" זצ"ל כמובא בספרו "חכמה ומוסר" (חלק א סימן רנד) בזה"ל: "כתיב (תהלים קטז - ו) "שומר פתאים ה'", התחילו הפתאים לשמות, כי ה' שומרם ויוכלו לעשות כל מה שירצו. אבל כבר אמר שלמה המלך ע"ה (משלי כב, ה) "צינים פחים בדרך עקש", הרי כי עקש הוא, ורק על מה שאי אפשר לו לדעת והוא בדרך הזה כפתי אז שומר פתאים ה'..."

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>



הלכות הדף היומי

מסכת עבודה זרה

ולפיכך⁷¹ יזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה⁷², כי סכנתא חמירא מאיסורא כלומר דברים מסוכנים יש להחמיר במניעתם יותר מאיסור, ויש לחוש יותר לספק סכנה מלספק איסור, ולכן אסור לילך בכל מקום סכנה כמו תחת קיר נטוי או על גשר רעוע, או יחידי בלילה.

וכן כאשר יש מגפה⁷³, אחר שהוברר לדאבוננו שהנגיף המסוכן קיים, ולדעת חכמי הרפואה עטית המסכה היא השתדלות מינימלית לשמירה מנזק, והוא דבר שביד כל אדם, אזי אין אדם רשאי לומר שלא יעטה מסכה משום "שומר פתאים ה'", ולסמוך על אמונה וביטחון בה'. שאין אומרים "שומר פתאים ה'", כשיש סכנה טבעית שאפשר להשמר ממנה בנקל.

אולם יש פעמים שרשאי אדם לבטוח בקב"ה ולחרוג מהוראות הרופאים דלמרות שהרופא הוא הקובע מה נחשב פיקוח נפש ועל פי ההלכה צריכים לשמוע לרופא. אמנם לגדולי הדור ישנה סמכות להחליט מתי אפשר לנהוג בהנהגה אחרת שלא כדעת הרופאים.

⁷¹ ומהם מה, שהם מופקדות אל הטבע ברצון האל, ויעיל למי שיעשה אותם כפי הראוי, ויזיק למי שיעשה אותם בפחות, או ביתר ממה שראוי. וכבר גזר האל היותם סבות על זה האופן, ובזה יאמרו רז"ל הכל בידי שמים חוץ מצינים פחים, שנאמר: צנים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם. ובזה האופן חוייב להשמר מן המזונות, והסמים הממיתים. ומהם מה שסבותיהם מקריות, ואלה ג"כ ראוי להשמר מהם. ספר האמונה הרמה לראב"ד מאמר ב עיקר ו

⁷² שו"ע ונ"כ יו"ד קמז ה

⁷³ חשוקי חמד שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

